

บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ต่อชุมชนโดยรอบ*

นพรัตน์ ไชยชนะ** และ ศรีสุพร ปิยรัตนวงศ์***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ต่อชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยการเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม มีพื้นที่ศึกษา คือ วัดราชประดิษฐฐานและชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน คือ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า วัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นในสมัยใด ประวัติของวัดเกี่ยวข้องกับหลวงพ่อดวงแหวนน้ำทะเลเจ็ด ในอดีตวัดราชประดิษฐฐาน มีบทบาทสำคัญทั้งด้านศาสนา การปกครอง เป็นศูนย์กลางของชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพา วัดราชประดิษฐฐาน จึงเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนแปลง แต่วัดราชประดิษฐฐานสามารถปรับบทบาทให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชน การศึกษา เผยแพร่ ศาสนธรรม ส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรม ทำให้วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธา ความเชื่อมั่นของประชาชนอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ : บทบาท ความสำคัญ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

* ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

** นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

The Role and the Importance of Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) for Surrounding Communities*

Nobparat Chaichana** and Srisuporn Piyaratanawong***

Abstract

This research aimed to study the history, the role and the importance of Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) for surrounding communities at the present time. The method used in this research was qualitative research and historical research by collecting from document and field data. The study area was Wat Ratchaphaditsatana and surrounding communities, moo 5 and moo 6, Tambol Chompol, Ampur Satingpra, Songkhla Province.

The result found that there was no concrete evidence of the temple's construction. The history of temple was related to Luang Pho Thuat Yiap Nam Tha-le Chuet, the most reverend monk in the south. In the past, Wat Ratchaphaditsatana plays an important role in religion including governance. Also, the temple was the center of community of Songkhla Lake Basin in the east coast. Therefore, people in communities depend on the temple which seems like a big house for all. Although the living conditions in society are changed, Wat Ratchaphaditsatana can modify the role as the model for community development, education, propagate religion, and promote tradition and rite. As a result, belief and faith that people express to Wat Ratchaphaditsatana does not change.

Key words: Role; Importance; Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho)

---

* Part of Thesis for the Master Degree of Business Human and Social Development Curriculum, Prince of Songkla University

**Graduate Student, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus

***Assistant Professor, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus

เหนือของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย เมื่อปี พ.ศ. 2497 (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2553) วัดราชบุรณะ (วัดช้างให้) ได้จัดสร้างสุดยอดพระเครื่องแห่งดินแดนทักษิณในนาม “หลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ด” นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2554) มีการสร้างพระเครื่องหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ดขึ้นอย่างแพร่หลายทุกภูมิภาคของประเทศไทย ปลาย พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และด้วยวัดราชบุรณะ (วัดช้างให้) ตั้งอยู่ใน จังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ประชาชนไม่กล้าเดินทางลงไปยังพื้นที่ ดังนั้นประชาชนบางส่วนที่ศรัทธาในหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ดได้เดินทางมาสักการบูชาหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ด ณ วัดราชบุรณะ จึงได้จัดสร้างทั้งรูปเคารพและวัตถุมงคลหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ดตั้งแต่ พ.ศ. 2506 เป็นรุ่นแรก จากนั้นมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2552)

ชุมชนรอบวัดราชบุรณะประกอบด้วย หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 เป็นชุมชนที่ปรากฏร่องรอยการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน ปรากฏจากหลักฐานทางโบราณคดี คือ โบราณสถานเขาควหา ซึ่งเป็นถ้ำที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ และเชื่อว่าถ้ำนี้เป็นที่วิปัสสนาของหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ด ส่วนทางทิศตะวันออกของถ้ำ มี “ตระพัง” * ขนาดใหญ่ มีน้ำขังตลอดปีเรียกว่า “พังพระ” เป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ประกอบพิธีกรรมคู่กับวัดราชบุรณะ (ธราพงศ์ ศรีสุชาติ, 2526) เหตุที่วัดราชบุรณะ (วัดพะโคะ) มีประวัติความเป็นมาที่สัมพันธ์กับประวัติหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ด ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในท้องถิ่น ต่างอำเภอ ต่างจังหวัดและต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวมาเลเซีย และสิงคโปร์ เดินทางมาวัดราชบุรณะ มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ สักการ

* หมายถึง สระน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การใช้อุปโภคบริโภค การใช้น้ำในพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น พัง ตระพัง เป็นต้น

บูชาหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ด ทำให้ประชาชนในชุมชนโดยรอบใช้พื้นที่บริเวณหน้าวัดเป็นสถานที่สำหรับจำหน่ายอาหารและสินค้าพื้นเมือง สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่โดยรอบและตำบลใกล้เคียงตลอดมา (สนธยา พลศรี, 2546) นอกจากนี้ชุมชนรอบวัดยังมีปฏิสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับวัดราชบุรณะโดยมีการประกอบกิจกรรมระหว่างกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้แก่ ประเพณีการสงฆ์รูปหล่อหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ดในเดือนเมษายนของทุกปี ขณะเดียวกันวัดราชบุรณะได้เกื้อกูลชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างอาชีพโดยจ้างชาวบ้านในชุมชนทำความสะอาดขณะของใช้วัดหรือการทำความสะอาดห้องน้ำวัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของวัดราชบุรณะต่อชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน ซึ่งแสดงถึงการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในท้องถิ่นที่ยังคงความศรัทธา ความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เสื่อมคลาย

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของวัดราชบุรณะต่อชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน

วิธีการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ความสำคัญของวัดราชบุรณะ และการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดราชบุรณะและชุมชนโดยรอบ ซึ่งแสดงถึงบทบาทและความสำคัญของวัด

ราชประดิษฐฐานโดยการเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) จากหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐานและชุมชนโดยรอบ การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เป็นการรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อเติมเต็มในส่วนที่ไม่ปรากฏในเอกสารโดยใช้แนวคำถามแบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต และปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดราชประดิษฐฐาน จำนวน 2 รูป ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐานจำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ จำนวน 6 คน นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสังเกตการณ์ (Observation) แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยสังเกตกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชนโดยรอบ รวมถึงเข้าร่วมประเพณีและกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีการตรวจสอบข้อมูลทุกชั้นตอน จนได้ข้อสรุปและเขียนรายงานการวิจัยในที่สุด

ผลการวิจัย

วัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดเก่าแก่มีประวัติความเป็นมายาวนาน วัดแห่งนี้มีความสำคัญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประวัติของวัดมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของชุมชนสทิงพระซึ่งเคยเป็นที่ตั้งเมืองเก่า วัดราชประดิษฐฐานมีบทบาทและอิทธิพลต่อชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นแบบอย่างของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดกับบ้านมาโดยตลอด เพราะทั้งสองสถาบันต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันเกือบทุกด้าน ในอดีตวัดราชประดิษฐฐานทำหน้าที่ปกครองดูแล ชุนวัด หมื่นวัด หัวสิบนาเยงาน ข้าพระ คนทาน รวมทั้งดูแลรักษางานพระศาสนา เช่น พระพุทธรูป พระสถูปเจดีย์ กุฏิ วิหาร ที่ขารุดทรุดโทรม ตลอดจนดูแลหลักเขตแดน ที่วัด และลูกหลานข้าพระ โยมสงฆ์

ให้คงตามพระตำราและบัญชีเดิม ทั้งมีหน้าที่ร่วมกับกรมวัดพิจารณาคดีแพ่งและอาญา ธรรมาธิกรณ์ บังคับแก่กันโดยชอบธรรม ถ้าข้าศึกมาตีเมืองทำอันตรายแก่แผ่นดินและพระศาสนา ให้พระครูเจ้าคณะแต่งตั้งคนมีฝีมือไปช่วยรบ เพื่อป้องกันขอบขันทีและพระศาสนา อบรมสั่งสอนประชาชน กรมการเมือง ข้าพระ คนทาน ไม่ให้ประพฤติชั่ว เช่น ไม่ให้สูบฝิ่น ดื่มสุรา และเบียดเบียนทรัพย์สินผู้อื่น (สุธิวงค์ พงศ์ไพบูลย์, 2525) เป็นสถานที่สงเคราะห์บุตรหลานชาวบ้าน และเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรัฐสมัยนั้น เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด เป็นสถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิต ครอบครัว และความทุกข์ต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่กรมศิลปากรแขนงต่าง ๆ ของชาติตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีการจัดงาน หรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงาน เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครอง กำหนดหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมหรือให้บริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในช่วงชีวิต

ปัจจุบันสภาพการณ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามหลักอนิจจัง สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและประเทศไทยได้พัฒนาประเทศให้เทียบทันกับอารยธรรมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสามทศวรรษหลังนี้ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลาย ๆ ด้าน นับตั้งแต่รัฐบาลเริ่มประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2508) จนถึง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ตามแผนพัฒนาดังกล่าวรัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศเพื่อเพิ่มรายได้ของประชาชน และเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างมากมาย ซึ่ง

ส่งผลต่อภาคการผลิตของประชาชน จากการผลิตเพื่อยังชีพและระบบการพึ่งพาไปสู่การผลิตเพื่อขายและระบบการสะสมทุนแบบทุนนิยม ประกอบกับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่เน้นพัฒนาด้านเทคโนโลยีต่างหลังไหลสู่สังคมไทย กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของวัดในภาพรวม โดยเฉพาะวัดในกลุ่มทะเลสาบสงขลาประชาชนเริ่มห่างเหินวัดและพระสงฆ์มากขึ้น เนื่องจากการศึกษาแยกออกจากวัดอย่างเด็ดขาด รัฐบาลให้การดูแลวัดและพระสงฆ์ไม่ทั่วถึง ทำให้คณะสงฆ์ส่วนกลางพยายามส่งเสริมให้วัดปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองมากขึ้น เช่น การส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียน พระธรรมวินัย การจัดทำโครงการพระธรรมทูตเผยแผ่ศีลธรรมแก่ประชาชน การจัดตั้งศูนย์อบรมพระพุทธศาสนาประจำอำเภอ – ตำบล การจัดทำโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โครงการจัดตั้งอุทยานการศึกษาภายในวัด โครงการพัฒนาวัดตัวอย่าง เป็นต้น (ชัยวุฒิ พิชยะกุล, 2552) แม้ว่าจะสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม สภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใด มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยหรือจากไปก็รุ่นก็ตาม วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา วัดราชประดิษฐฐานได้ปรับบทบาทเข้าหาสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

สำหรับวัดราชประดิษฐฐานเป็นสถานที่สำคัญและแหล่งที่พึ่งทางใจของชุมชนในบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามานเป็นเวลายาวนาน ชุมชนและวัดมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างแนบแน่นมาโดยตลอด พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนแถบนี้มานับตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งปัจจุบันเห็นได้จากบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐานที่มีต่อชุมชนโดยรอบ ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ศาสนาธรรม

หรือสาธารณสงเคราะห์ ทั้งแก่อุทิศชุมชนโดยรอบ ส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพเกิดรายได้ให้กับชุมชนมาโดยตลอด ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพา วัดเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชนดังที่ เชื้อม คงธรรมวัย 74 ปี อดีตคณะกรรมการวัดราชประดิษฐฐาน ได้กล่าวว่า

“...แต่แรกเราใช้วัดเป็นที่เรียน มีพ่อท่านเป็นครูสอน ท่านเป็นคนปกครองลูกบ้าน ลานวัดเป็นที่เล่นของเด็ก ๆ งานเทศกาลใหญ่ ๆ งานศพ งานบวช งานแต่ง จัดที่วัดหมด เครื่องใช้ต่าง ๆ เอาจากวัด เจ็บไข้ไม่สบายพึ่งน้ำมนต์วัด ประชุมหมู่บ้านมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน...”

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์ได้เป็นอย่างดี บทบาทเหล่านี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เนื่องจากพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลามิได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กับหน่วยอื่นหรือสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ประเทศทันสมัยตามแบบอย่างตะวันตก และกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่หลังไหลเข้ามาอิทธิพลในสังคมแถบนี้ บทบาทวัดราชประดิษฐฐานมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากความเจริญของบ้านเมืองทำให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญของพุทธศาสนาน้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์กับประชาชนห่างเหินมากขึ้น ส่วนใหญ่ความสัมพันธ์มุ่งไปที่วัตถุและความเชื่อทางพุทธาคม ไสยศาสตร์ ทำให้บทบาทวัดราชประดิษฐฐานมุ่งไปที่รูปแบบการอนุรักษ์ศิลปกรรม การท่องเที่ยว การจัดพิพิธภัณฑ์ภายในวัด การประกอบพิธีกรรมตามประเพณีการทำบุญในรูปแบบต่าง ๆ ครั้นเมื่อวัดไม่ได้มีบทบาททางการศึกษาโดยตรงก็ได้เปลี่ยนมาเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน เป็นผู้นำชักชวนให้ชาวบ้านสร้างโรงเรียนแนะแนวทางการศึกษา รวมถึงให้การช่วยเหลือแก่อุทิศ สร้างสาธารณสมบัติและสิ่งสาธารณูปโภค

เช่น ศาลาประชุม บ่อน้ำ สะพาน เป็นต้น นอกจากนี้บทบาทวัดราชประดิษฐฐานยังเน้นไปทางด้านพุทธาคม ที่เปลี่ยนไปจากเป้าหมายเดิมที่จะให้เป็นเครื่องบำรุงขวัญกำลังใจและเป็นสื่อเข้าถึงพุทธธรรมได้เปลี่ยนไปในเชิงพาณิชย์มากขึ้น จึงทำให้ประชาชนหลงลืมแก่นแท้ของพุทธศาสนา อย่างไรก็ตามถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไป สภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใด มีใครเข้ามาอยู่อาศัยหรือจากไปก็รุ่นก็ตาม วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา วัดราชประดิษฐฐานได้ปรับบทบาทเข้าหาสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จากการศึกษาค้นคว้า วัดราชประดิษฐฐานมีบทบาทและปฏิสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบ ดังนี้

1. การศึกษา วัดราชประดิษฐฐาน คือ สถาบันทางศาสนามีบทบาทสำคัญต่อการขัดเกลาทางสังคม เห็นได้ว่า วัดเป็นสถานที่ที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นแหล่งอบรมทางจิตใจ แหล่งการศึกษาหาความรู้ แหล่งอบรมลูกหลานมาเป็นเวลาช้านาน วัดราชประดิษฐฐานจึงเป็นตัวแทนสำคัญของสังคมที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม และได้ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสนับสนุนชุมชนโดยรอบ ดังนี้

1.1 อบรมจริยธรรมแก่เยาวชน วัดราชประดิษฐฐานจัดโครงการอบรมจริยธรรมเพื่อเผยแพร่ศาสนธรรมให้กับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่สนใจในหลักธรรม ซึ่งโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณรอบวัดและใกล้เคียง ได้นำนักเรียนมาร่วมกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมที่วัด รวมถึงทางวัดได้รับกิจกรรมนิมนต์จากโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ โดยได้ส่งพระภิกษุที่มีความรู้และได้รับการอบรมแล้วไปสอนธรรมศึกษาในชั่วโมงพระพุทธศาสนา ทำให้นักเรียนมีความรู้ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

1.2 อบรมสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งได้จัดขึ้นทุกปีในช่วงเดือนเมษายน ทำให้เยาวชนได้รับความรู้ในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การเผยแพร่ศาสนธรรมแก่สามเณรที่บรรพชาในภาคฤดูร้อน นับเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาไปสู่เยาวชน และอบรมสั่งสอนให้เยาวชนได้รับความรู้นำไปปฏิบัติในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 ส่งเสริมทุนการศึกษาวัดราชประดิษฐฐาน ได้จัดให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยนำดอกผลจากการจัดตั้งมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าพะโคะมาจัดเป็นทุนการศึกษาให้กับเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนต่อไป

1.4 สร้างและพัฒนาสถานศึกษา วัดราชประดิษฐฐานได้บริจาคที่ดินเพื่อก่อสร้างวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ บริจาคเงินสำหรับซื้อครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ

วัดราชประดิษฐฐานเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน จากวัดไปสู่ชุมชน โดยวัดใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสอนให้รู้จักการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ผลจากการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาทำให้ชุมชนมีระเบียบ เพราะการขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ช่วยให้ผู้คนในชุมชนปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. สาธารณสงเคราะห์ วัดราชประดิษฐฐานได้นำรายได้ส่วนหนึ่งจากการที่นักท่องเที่ยวเช่าบูชาพระเครื่องหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด มาพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชน และช่วยเหลือสังคม ให้มีความเจริญและประชาชนกินดี อยู่ดี มีความสุข ซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านสาธารณสงเคราะห์ต่อชุมชนโดยรอบมีดังนี้

2.1 การสงเคราะห์ด้านสาธารณูปโภค วัดราชประดิษฐฐานได้ให้การช่วยเหลือสังคมและชุมชน

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้าน บริเวณวัดมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนน รอบวัด สร้างประปาหมู่บ้าน การบริการภายในวัด เมื่อมีการจัดกิจกรรมและงานประเพณีต่าง ๆ การให้บริการยานพาหนะ ช่วยเหลือชาวบ้านในยามตกทุกข์ได้ยาก บริจาคข้าวของเครื่องใช้แก่ผู้ประสบอุทกภัย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น

2.2 การสงเคราะห์ทั่วไปวัดราชประดิษฐาน ได้ให้การสงเคราะห์กับชุมชนโดยรอบ ในรูปแบบต่าง ๆ สืบต่อกันมาโดยตลอดเพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคมโดยการบริจาคเครื่องใช้อุปโภคต่าง ๆ สร้างที่ประชุมหมู่บ้าน การให้บริการและเป็นที่พักของประชาชน ซึ่งชาวบ้านสามารถยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ภายในวัดไม่ว่าจะเป็น ถ้วย ชาม เต็นท์ หรือยานพาหนะของวัด นอกจากนี้ยังมีการบริจาคอุปกรณ์การกีฬาให้กับโรงเรียนข้างเคียง เป็นการช่วยเหลือสังคมมาโดยตลอด ทำให้วัดราชประดิษฐานมีบทบาทสำคัญในด้านสาธารณะสงเคราะห์

3. การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้วัดราชประดิษฐาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสงขลา ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะมาเลเซียและสิงคโปร์เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภายในวัดมีสิ่งสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิ รูปบุชชาหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด วัตถุมงคล พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ บ่อน้ำชักจัวร์ รอยพระบาท เป็นต้น ผลจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวนี้ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชุมชนและก่อให้เกิดอาชีพให้กับชุมชน ตลอดจนร้านค้า และมีคฤหาสน์น้อย ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้น

4. ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ของชุมชน ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐานเดิมประกอบอาชีพทำนาและขึ้นตาลโตนด ต่อมาเมื่อวัดราชประดิษฐานมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น โดยเฉพาะหลัง พ.ศ. 2547 ซึ่งเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้ชาวบ้าน

ในชุมชนได้นำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในชุมชนมาวางขาย บริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐาน จนทางวัดได้จัดระเบียบร้านค้า คือ การสร้างร้านค้าแบบถาวรให้กับชาวบ้านและคิดค่าเช่าวันละ 5 บาท สำหรับสินค้าพื้นเมืองที่วางจำหน่าย ได้แก่ ตาลโตนด น้ำตาลแว่น เป็นต้น นอกจากการขายสินค้าบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐาน ซึ่งทางวัดราชประดิษฐานยังได้ส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน การคัดเลือกชาวบ้านที่มีความขยันมาช่วยงานกับทางวัด ได้แก่ แม่ครัว พนักงานทำความสะอาด ซึ่งปัจจุบันทางวัดให้ค่าจ้างวันละ 180 บาท แสดงให้เห็นว่าวัดราชประดิษฐานมีบทบาทด้านการส่งเสริมอาชีพทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมเหล่านี้

5. การส่งเสริมพุทธาคม บทบาทของวัดราชประดิษฐานในสมัยนี้เกี่ยวกับพุทธาคม จะเพิ่มบทบาทขึ้นอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะสวนกระแสกับความเจริญของบ้านเมืองที่เน้นทางกระแสวิทยาศาสตร์ สิ่งนี้ยังแสดงให้เห็นถึงภาวะจิตวิญญานของผู้คนที่ยังไม่มั่นคงต้องอาศัยการพึ่งพิงกับอำนาจเหนือธรรมชาติ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้เข้มแข็งสามารถยืนหยัดต่อสู้กับกระแสสังคมที่ผันผวนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การสร้างพระเครื่องของวัดราชประดิษฐานในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้เจริญก้าวหน้า การจัดสร้างแต่ละครั้งใช้ต้นทุนมาก เนื่องจากต้องสร้างจากโรงงานเป็นหลักทำให้มีกลุ่มนายทุนเข้ามาอุปถัมภ์การสร้างพระเครื่องมากขึ้น ทำให้เกิดผลประโยชน์ขึ้นภายในวัดมากมาย ทำให้วัดสามารถพัฒนาการวัดภายในวัด ปัจจุบันวัดราชประดิษฐานได้จัดสร้างพระเครื่องเพื่อประชาชนทั่วไป เช่าบูชาและตั้งราคาบูชาวัตถุมงคล โดยกรรมการของวัด

6. การส่งเสริมและเผยแพร่ธรรม การส่งเสริมและเผยแพร่ศาสนธรรมถึงแม้จะเป็นหน้าที่โดยตรงของวัดและพระสงฆ์ แต่บทบาทด้านนี้กลับไม่เด่นชัดมาก คือ ยังคงมีบทบาทเป็นไปตามประเพณีนิยมตามแบบอย่างสมัยที่ผ่านมา มีการเผยแพร่ธรรมโดยการเทศน์ในงานประเพณีและเทศกาล

ต่าง ๆ เช่น งานศพ งานบวชนาค งานสงกรานต์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้การเผยแพร่ของพระสงฆ์ก็สามารถทำได้หลายรูปแบบโดยเฉพาะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือให้ทันสมัยมากขึ้น จึงพบว่ามียุทธหลายแห่งสามารถเผยแพร่ศาสนธรรม โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่นหรือสิ่งพิมพ์ ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางมาก แต่ก็ยังเป็นรูปแบบการตั้งรับมากกว่าเป็นไปเชิงรุก ซึ่งเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งของการเผยแพร่ ศาสนธรรมของวัดและพระสงฆ์

การส่งเสริมและการเผยแพร่ธรรมของคณะสงฆ์วัดราชประดิษฐฐาน คือ การเผยแพร่ธรรมโดยการเทศน์ในงานประเพณีหรือโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น งานทอดกฐินสามัคคี งานทอดผ้าป่า งานวันสารทไทย งานวันว่างในเทศกาลวันสงกรานต์ งานฉลองสมโภชหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืด เป็นต้น งานเหล่านี้เป็นการชักจูงหรือดึงชาวบ้านเข้าหาวัดเป็นจำนวนมาก จึงเป็นโอกาสที่พระภิกษุสงฆ์ได้ประกอบพิธีกรรมพร้อมกับเทศน์อบรมสั่งสอนธรรมให้แก่ประชาชนด้วย นอกจากนี้ในวันสำคัญทางศาสนา คือ วันธรรมสวนะ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา เป็นวันที่ประชาชน เยวชน มักจะนิยมไปประกอบพิธีกรรมกันที่วัด ถือเป็นโอกาสดีที่พระภิกษุสงฆ์ได้เทศนาธรรมให้กับประชาชน กล่าวได้ว่า วัดราชประดิษฐฐานเป็นแหล่งอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน จากวัดไปสู่ชุมชน โดยวัดใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสอนให้รู้จักการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ผลจากการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาทำให้ชุมชนมีระเบียบ เพราะการขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ช่วยให้ผู้คนในชุมชนปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมมีการปรับตัว ถ้าชุมชนและสังคมประกอบด้วยคนที่รู้จักตนเอง ก็ย่อมจะช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้

7. การส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรม วัดเป็นสถานที่ประกอบประเพณีและ

พิธีกรรม ทำบุญต่าง ๆ มาตลอด ซึ่งประเพณีที่จัดขึ้นชาวบ้านจะร่วมกันถ่ายทอดจากช่วงอายุหนึ่งไปยังอีกช่วงอายุหนึ่ง และแพร่กระจายระหว่างสมาชิกสังคมโดยสัญลักษณ์ คือ การใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด อาจจะได้แสดงออกในรูปแบบคำพูด เขียน การสลักหรือจารึกไว้ในที่ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และสมาชิกในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าถือวิธีการประเพณีปฏิบัติมา (อมรา พงศาพิชญ์, 2533) วัดราชประดิษฐฐานยังคงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การประกอบกิจกรรมตามประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อาทิ ประเพณีสงฆ์น้ำหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืด ที่จัดขึ้นในช่วงเมษายนของทุกปี งานเทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคี ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2496 งานทอดกฐิน หลังวันเข้าพรรษา และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา แม้จะเป็นเรื่องของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติโดยตรง แต่ชาวพุทธผู้เลื่อมใสและศรัทธาก็ร่วมพิธีกรรมในวันดังกล่าวจนมีการปฏิบัติเป็นประจำปี ระยะเวลาต่อมาเป้าหมายเดิมของประเพณีและพิธีกรรมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการหรือความจำเป็นของวัด ซึ่งส่วนใหญ่หันไปให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมประเพณีและพิธีกรรมเพื่อหาทุนมาพัฒนาวัดและเพื่อบูรณะและสร้างถาวรวัตถุภายในวัด เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ โรงครัว เป็นต้น

โดยสรุป วัดราชประดิษฐฐานนับได้ว่าเป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคม ที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นวัดเก่าแก่และสำคัญยิ่ง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ เป็นแหล่งโบราณสถานที่ทรงคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดี วัดราชประดิษฐฐานเคยเป็นวัดที่มีบทบาทสำคัญยิ่งทั้งด้านศาสนา การปกครอง เป็นศูนย์กลางจิตใจของชาวลุ่มทะเลสาบสงขลา ทั้งชาวไทยทั่วไปและชาวต่างประเทศ ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน

ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อชุมชน และการขัดเกลาทางสังคม เห็นได้จากหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชนที่มีจิตศรัทธาร่วมกันพัฒนาวัด ซึ่งมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ มีการจัดเป็นแหล่งความรู้ อุทยานการศึกษา ตกแต่งภูมิทัศน์ภายในวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และศึกษาความรู้ทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นที่พักของชุมชนในด้านต่าง ๆ จนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าการจัดระเบียบทางสังคม จากวัดราชประดิษฐฐานเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนยึดวัดราชประดิษฐฐานเป็นที่พึ่งพาทางใจ มีหลักยึดเหนี่ยว วัดจึงเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน เมื่อวัดราชประดิษฐฐานเป็นสถานที่ที่ทุกคนต้องเข้ามาด้วยความสบายใจ ไม่ว่าจะยามเจ็บไข้ไม่สบาย หรือมาเพื่อความบันเทิงเพื่อพบปะสังสรรค์ เมื่อยามต้องการที่ปรึกษา เมื่อยามต้องการอุปกรณ์ต่าง ๆ คนพึ่งพา วัดพึ่งพาคนในการพัฒนา ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลายอย่างต้องซื้อขายกันด้วยเงินเป็นสำคัญ แต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยเงิน สิ่งนี้ต้องได้มาด้วยใจเท่านั้น วัดราชประดิษฐฐานแม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สังคมและสภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใด วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา แต่ผู้คนที่เข้ามาในวัดแห่งนี้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา และงานประจำปีของวัด หรือวันสงฆ์น้ำหลวงพ่อดวยเสียบน้ำทะเลจืด วันทอดผ้าป่าสามัคคี ไม่เคยขาดหายและมีแต่จะเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ คือ มีที่มาจากต่างอำเภอต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐานกับชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการศึกษา วัดราชประดิษฐฐานจัดอบรมจริยธรรมแก่เยาวชน อบรมสามเณรภาคฤดูร้อน สนับสนุนส่งเสริมให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ สนับสนุนงบประมาณโดยการบริจาคเงินเพื่อสร้าง และซื้ออุปกรณ์ทางการศึกษาให้กับโรงเรียนใกล้เคียงวัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิตรนาถ ปานแก้ว (2549) และสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญลือ วันทายนต์ (2525) พบว่าทั้งศาสนาและสังคมต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิทและต่างก็เกี่ยวเนื่องกันและกัน ตั้งแต่ตีคำบรรพมาจนทุกวันนี้ สังคมจะเรียบร้อยก็เพราะมีหลักศาสนา คอยกำกับ พุทธศาสนาจึงเข้าข่ายเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นระบบความเชื่อที่ทุกคนในโลกจะต้องมีและยึดปฏิบัติตามเป็นแบบแผน ประเพณี แต่พุทธศาสนาก็เป็นสถาบันสังคมเฉพาะสังคมหรือกลุ่มคนที่นับถือพระพุทธศาสนา

2. ด้านสาธารณสงเคราะห์ วัดราชประดิษฐฐานได้ให้ความช่วยเหลือสังคมและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านบริเวณรอบวัดมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนนรอบวัดราชประดิษฐฐานสร้างประปาหมู่บ้าน ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น การบริการภายในวัด เมื่อมีการจัดกิจกรรมและงานประเพณีต่าง ๆ ช่วยเหลือชาวบ้านในยามตกทุกข์ได้ยาก สอดคล้องกับการศึกษาของ กิรติ ศรีวิเชียร (2536) ที่กล่าวว่าวัดเป็นสถาบันที่สำคัญ เป็นที่พำนักอาศัย สืบต่ออายุพระศาสนา จนพุทธศาสนากลายเป็นศาสนาประจำชาติ และเป็นรากฐานวัฒนธรรมไทยแทบทุกด้านมาจนทุกวันนี้

3. การท่องเที่ยว วัดราชประดิษฐฐานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสงขลา ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

โดยเฉพาะชาวมาเลเซียและสิงคโปร์เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภายในวัดมีสิ่งสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิ รูปบุชชาหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลเจ็ด วัดถุมงคล พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ รอยพระบาท เป็นต้น ผลจากการท่องเที่ยวนี้ทำให้ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนโดยรอบ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทะนงชัย บูรณพิสุทธิ์ (2545) และสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาพิรพงษ์ พัยคภาพ (2549) พบว่า วัดเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของชาติ โดยเฉพาะความเป็นพิพิธภัณฑ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม เพราะวัดมีลักษณะการก่อสร้างที่เป็นไปอย่างกลมกลืน สร้างภาวะเศรษฐกิจให้กับชุมชน เมื่อมีการเข้ามาของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชนโดยรอบ

4. ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชน วัดราชประดิษฐฐานได้คัดเลือกชาวบ้านที่มีความชำนาญมาช่วยงานเป็นแม่บ้านและทำความสะอาดวัด ทางวัดมีค่าตอบแทนเล็ก ๆ น้อย ๆ และผลจากการที่มีนักท่องเที่ยวนี้ทำให้ชาวบ้านได้นำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในชุมชนมาวางขายบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมเหล่านี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ เนตรนภิศ นาควัชร และคณะ (2525) และสอดคล้องกับการศึกษาของ วันดี ยงชูยศ (2529) พบว่า วัดในสังคมไทยในอดีตมีบทบาททั้งด้านศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา บทบาทของวัดไทยมีผลต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในสังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

5. การส่งเสริมพุทธาคม บทบาทด้านนี้ถูกปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่สร้างพระเครื่อง เพื่อบำรุงขวัญกำลังใจและสื่อธรรมะกลับกลายเป็นเชิงพาณิชย์มากขึ้น เพื่อหาทุนมาบำรุงศาสนา และช่วงแรกมีนายทุนเข้าไปดำเนินการแทนวัดมากขึ้น ทำให้วัดสามารถพัฒนาถาวรวัตถุอย่างรวดเร็วและใหญ่โต สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยวุฒิ พิยะกุล (2552) ที่กล่าวว่า วัดในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบ

สงขลา เช่น วัดเขาอ้อ วัดพะโคะ วัดดอนศาลา เป็นแบบอย่างให้วัดอื่น ๆ หันมาสร้างวัดถุมงคล เพื่อพัฒนาศาสนวัตถุภายในวัด

6. การส่งเสริมและเผยแพร่ธรรม วัดราชประดิษฐฐานเน้นการเผยแพร่ศาสนาธรรม โดยเน้นการเผยแพร่ธรรมโดยการเทศนาในงานประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานศพ งานบวชนาค งานสงกรานต์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยวุฒิ พิยะกุล (2552) และ จิตรนาท ปานแก้ว (2549) ที่กล่าวว่า การเทศนาธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่มาประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ได้รับหลักธรรมคำสอนและรู้ถึงความสำคัญทั้งประวัติความเป็นมาของวันสำคัญนั้น ๆ ด้วย

7. บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรม วัดราชประดิษฐฐานมีศาสนวัตถุที่สวยงามซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางศาสนามาแต่อดีต โดยวัดราชประดิษฐฐานและชุมชนโดยรอบได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือและสนับสนุน ส่งเสริมในการช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมโดยการสร้างและบูรณะศาสนสถานและศาสนวัตถุภายในวัด ให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรนาท ปานแก้ว (2549) และการศึกษาของ วิจิตรกุลวิรัช (2545) ที่กล่าวว่า วัดมีศาสนสถานที่ยึดแบบศิลปกรรมไทย มีความสวยงามทางด้านศิลปะ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาและยังเป็นศิลปกรรมไทย แต่ศิลปะเหล่านี้มีมนุษย์ผู้เลื่อมใสเป็นผู้สร้างและสังคมต้องร่วมมือกันอนุรักษ์เพื่อให้ศาสนสถานอยู่คู่กับสังคมต่อไป

สรุปได้ว่าวัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดที่เก่าแก่และสำคัญยิ่ง เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมธาตุ เป็นสถานที่ทรงคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดี วัดราชประดิษฐฐานเคยมีบทบาททางด้านศาสนา การปกครอง เป็นศูนย์กลางจิตใจของประชาชนโดยรอบ จนปัจจุบันนี้วัดราชประดิษฐฐานยังมีบทบาทด้านต่าง ๆ กับชุมชนโดยรอบ คือ บทบาทการส่งเสริมการศึกษา บทบาทด้านการ

พัฒนาชุมชนและเกื้อกูลสังคม บทบาทด้านส่งเสริมพุทธาคม บทบาทด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ธรรมบทบาทด้านการส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรม เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าวัดราชประดิษฐฐานกับชุมชนโดยรอบมีความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกันสืบมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้ประชาชนยึดวัดราชประดิษฐฐานเป็นที่พึ่งพา วัดจึงเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนไป แต่วัดราชประดิษฐฐานสามารถปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและยังคงความศรัทธา ความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม การวิจัยนี้ได้อาศัยความรู้เกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในบริเวณนี้ ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐและเอกชนยังสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาท้องถิ่นต่อไป ทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ในส่วนประเด็นที่น่าสนใจในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของวัดในพื้นที่อื่น ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งลักษณะดังกล่าว เป็นความสัมพันธ์ในบริบทของพื้นที่เมือง บทบาทและความสำคัญระหว่างวัดกับชุมชนเมือง ภายใต้บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ศรีวิเชียร. (2536). *การพัฒนาวัดของกรมศาสนา*. กองแผนงาน : กรมศาสนา.
- จิตรนาถ ปานแก้ว. (2549). *ศึกษาบทบาทและผลกระทบบทบาทของวัดพะโคะ (วัดราชประดิษฐฐาน) อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชยะกุล. (2543). *ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองพัทลุงเก่าเขาชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- _____ (2546). *พัฒนาการของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ. 2442 – 2542*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- _____ (2552). *พระอริยสงฆ์ภาคใต้จากหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดถึงพุทธทาสภิกขุ*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- _____ (2553). *ไทศึกษา : กรณีคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศไทย*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทะนงชัย บูรณพิสุทธิ์. (2545). *บทบาทวัดกับชุมชนเมือง ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ. (2526). *โบราณคดีคาบสมุทรสทิงพระ*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- เนตรนภิศ นาควัชระ และจุลทรรศน์ พยาฆรานนท์. (2525). *วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ.2325 – 2525)*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาพิระพงษ์ พัยคภาพ. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนในการจัดการการเทศน์มหาชาติของล้านนา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- บุญลือ วันทายนต์. (2525). *ครอบครัวและวงศ์วาน*
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วันดี ยงชูยศ. (2529). *การศึกษาเปรียบเทียบบทบาท
ของวัดกับมัสยิด : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาศาสนาเปรียบเทียบ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจิตร กุลรังษ์. (2545). *บทบาทของวัดต่อชุมชน:
กรณีศึกษาวัดถ้ำกลองเพล ตำบลโนนทัน
อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา,
สถาบันราชภัฏเลย.
- สนธยา พลศรี. (2546). *รายงานการวิจัยการศึกษาความ
ร่วมมือระหว่างสถาบันราชภัฏสงขลากับชุมชน
ในการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา*.
กรุงเทพฯ : กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). *ความสำคัญของ
วัดพะโคะในอดีต ในวัดพะโคะ*.
กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- เอมอร เจียรมาศ. (2548). *สังคมวิทยา*.
ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์,
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2533). *วัฒนธรรมศาสนาและ
ชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนว
มานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.